

Biuletyn informacyjny rolnictwa ekologicznego Europy Środkowej i Wschodniej

LIPIEC 2009

Avalon

supports organic farming and sustainable rural development in Central and Eastern Europe and beyond.

Phone:
+31 (0)515 331955
Fax:
+31 (0)515 331980

office@avalon.nl
www.avalon.nl

EkoConnect

Międzynarodowe Centrum Rolnictwa Ekologicznego Środkowej i Wschodniej Europy.

Phone:
+49 (0) 351-20 66 172
Fax:
+49 (0) 351-20 66 174

info@ekoconnect.org
www.ekoconnect.org

Drodzy czytelnicy,

„Rośnie znaczenie Europy Środkowo-Wschodniej jako rynku produktów ekologicznych, producenta surowców, a także dostawcy produktów ekologicznych wysokiej jakości” – to w skrócie wnioski z 4. Organic Marketing Forum. Dwudniowe sympozjum przeznaczone dla producentów i sprzedawców produktów oraz surowców ekologicznych odbyło się w tym roku w dniach 25 i 26 maja w Warszawie. Uczestniczyło w nim 380 osób z ponad 30 krajów, a więc o 20% więcej niż w roku ubiegłym. Szerzej o Organic Marketing Forum informujemy w niniejszym numerze biuletynu.

Dalsze tematy to hodowla krów matek w Europie Wschodniej, nowości o GMO i krajowe doniesienia z Macedonii i Słowenii.

Dziękujemy tym, którzy wspierają naszą pracę poprzez przygotowywanie danych i informacji. Wszystkich serdecznie zapraszamy do wysyłania do nas artykułów i listów czytelników, abyśmy mogli się nimi podzielić z naszymi abonentami (8.000) w ponad 60 krajach.

Życzymy ciekawej lektury

Wasza Redakcja

Irena Fašalek & Dagmar Diener & Linda Huisman

Spis treści:

1. Słowenia: Regionalne bio-produkty sprzedawane są najczęściej na rolniczych targach ekologicznych
2. BIO ma wielki potencjał w Macedonii
3. Uprawa żywności modyfikowanej genetycznie niepożądana w Europie
4. Hodowla krów matek: ekologiczna alternatywa dla terenów zielonych we wschodniej Europie
5. 2 Międzynarodowa konferencja rozwoju sektora ekologicznego w krajach środkowej i wschodniej Europy oraz w krajach Azji centralnej, w Tbilisi, Gruzja, 10-11 września Azerbejdżan
6. Memorandum dot. bezpiecznej produkcji żywności podpisane przez Azerbejdżan
7. Wolontariat Europejski wspomaga rolnictwo ekologiczne
8. Wielki krok na przód podczas 4. Organic Marketing Forum
9. Terminy

1. +++ Słowenia: Regionalne bio-produkty sprzedawane są najczęściej na rolniczych targach ekologicznych +++

Słowenia to mały, ale różnorodny kraj, co wyraża się w różnorodności kultury, klimatu i odrębnościach geograficznych. To kraj, w którym znajdziemy góry, morze, wzgórza, równiny, miasta i małe wioski. To zróżnicowanie odzwierciedla się także w wykorzystywaniu ziemi. Najwięcej, bo 66% powierzchni Słowenii zajmują lasy. Rolniczo wykorzystuje się tu mniej niż 28% powierzchni kraju, z czego tylko 37% przypada na grunty orne i ogrody. Niewielka część powierzchni rolnej użytkowana jest w formie kultury wieloletniej (owoce, wino itp.), przy czym większość stanowią tutaj winnice. Największą część powierzchni użytkowanej rolniczo zajmują łąki i pastwiska, które z reguły położone są w górach.

Początki rolnictwa ekologicznego w Słowenii przypadają na koniec lat 80-tych, gdy zaczęły powstawać grupy zainteresowanych nim ludzi, zajmujących się głównie rolnictwem biodynamicznym. Na bazie tych grup powstało wiele stowarzyszeń. „Zveza združenj ekoloških kmetov Slovenije“ (Zrzeszenie Stowarzyszeń Rolników Ekologicznych), nazywane w skrócie Biodar, jest obecnie najważniejszą organizacją rolników ekologicznych, gdyż grupuje 8 regionalnych zrzeszeń z całej Słowenii. Jednocześnie Biodar jest także marką dla produktów ekologicznych słoweńskiego pochodzenia.

Oficjalnie kontrolowanie gospodarstw ekologicznych rozpoczęto w 1988 roku, kiedy 16 z nich zdecydowało się na ekologiczny sposób gospodarowania. Dziś liczba gospodarstw biologicznych, z których wszystkie są prowadzone według norm UE oraz certyfikowane zgodnie ze słoweńskimi zasadami przekracza 2 150 i stanowi 3% wszystkich słoweńskich gospodarstw rolnych.

Jeśli wziąć pod uwagę powierzchnię gospodarstw biologicznych, okaże się, że największą część spośród 30 000 ha certyfikowanych powierzchni rolnych, bo aż 88%, stanowią pastwiska i łąki, następnie kolejno grunty orne (8%), kultury wieloletnie (2%) i uprawa warzyw (1%). Razem powierzchnie, na których gospodaruje się ekologicznie zajmują ponad 6% rolniczej powierzchni Słowenii.

Kontrola upraw, przetwarzania i sprzedaży podlega trzem instytucjom kontrolnym, które są akredytowane zgodnie z obowiązującym prawem.

Sprzedaż ekologicznych artykułów spożywczych odbywała się początkowo bezpośrednio w gospodarstwach. Później zostały zorganizowane rolnicze jarmarki ekologiczne. Biomarket w Lublanie świętuje w tym roku swój dziesiąty jubileusz, w Mariborze – dziewiąty. Większy popyt, osiągnięty dzięki reklamie, odzwierciedla się także w zmianie sposobu sprzedaży. I tak, większość produktów biologicznych sprzedawana jest dzisiaj w supermarketach, część w wyspecjalizowanych sklepach, a sprzedaż bezpośrednia stanowi dziś mniej niż 10%. Większość sprzedawanych w supermarketach artykułów spożywczych jest niestety importowana i produkty słoweńskie stanowią wśród nich tylko niewielki procent. Przyczyn tego stanu należy upatrywać w niedostatecznej organizacji przetwórstwa i sprzedaży. W pierwszym rzędzie dotyczy to mięsa, które wprawdzie produkowane jest w dostatecznej ilości, ale przetwórstwo i sprzedaż musi być organizowane indywidualnie i każdy rolnik zmuszony jest na własną rękę znaleźć zbytni. Dlatego też największa część mięsa sprzedawana jest wciąż w konwencjonalnej sieci sprzedaży.

Ale także w tej dziedzinie następują pozytywne zmiany. I tak np. w kilku sklepach można już kupić słoweńskie biologiczne produkty mleczne, w niektórych częściach Słowenii rozpoczęto sprzedaż mięsa z biologicznego chowu, itp. Zrzeszenie Biodar w zeszłym roku uruchomiło trzyletni projekt promocji, dzięki któremu użytkownicy będą mogli poznać bliżej produkty ekologiczne, a który ma zarazem stworzyć stabilną i trwałą więź między rolnikiem a konsumentem.

Fakultet Rolnictwa i Nauk Przyrodniczych (FKBV) uniwersytetu w Mariborze przed trzema laty jako pierwszy w Słowenii otworzył kierunek rolnictwa ekologicznego i w tym roku oczekuje pierwszych studentów. FKBV prowadzi także wiele projektów badawczych związanych z tematyką rolnictwa ekologicznego. Na pierwszy plan wysuwają się tutaj kwestie jakości artykułów spożywczych w powiązaniu z metodami uprawy oraz mieszane uprawy warzyw.

Autor: dipl. ing. Agr. Matjaž Turinek, Fakultet Rolnictwa i Nauk Przyrodniczych, Maribor matjaz.turinek@uni-mb.si

Tłumaczenie: Arkadiusz Cencora

Korekta: Monika Świgoń

2. +++ BIO ma wielki potencjał w Macedonii +++

Sektor rolnictwa jest jednym z kluczowych czynników gospodarczych w Republice Macedonii. Oprócz swojego wkładu w produkt krajowy brutto (PKB) rolnictwo jest ważnym czynnikiem dla handlu, zatrudnienia ludności (22% zatrudnienia ogólnego) i obszaru wiejskiego (40% ludności żyje na wsi). Od lat 2000 - 2005 udział rolnictwa w PKB był stabilny i wynosił średnio 12%. Liczby te dowodzą, że gospodarka Macedonii ma ważny wkład w handel zagraniczny. Republika Macedonii posiada olbrzymie ilości surowców naturalnych, które wymagają długotrwałego rolnictwa (żyzne gleby, korzystne warunki klimatyczne i olbrzymie obszary rolnicze).

49% ogólnej powierzchni jest wykorzystywanych przez rolnictwo, 37% jest zalesione, resztę stanowią jeziora i obszary zabudowane. W wyniku geograficznego położenia użytkowany rolniczo kraj obejmuje obszary śródziemnomorskie, obszary kontynentalne śródziemnomorskie i ciepłe kontynentalne. Ta szeroka rozpiętość warunków klimatycznych dostarcza rolnictwu niezliczonych możliwości w produkcji produktów rolnych. Większa część użytkowanego rolniczo kraju jest zarządzana przez prywatne firmy rodzinne. Wśród ponad ok. 180.000 przedsiębiorstw prywatnych połowę stanowią małe gospodarstwa rolnicze zajmujące średnio ok. 1,4ha. Wbrew trendowi specjalizacji małych powierzchni przedsiębiorstwa prywatne są bardzo zdwersyfikowane i wciąż zajmują się uprawą dużej ilości różnych produktów rolnych.

Wprawdzie produkcja ekologiczna w Macedonii wciąż jeszcze znajduje się w fazie początkowej, ma jednak na skutek tradycyjnego i ekstensywnego rolnictwa wysoki potencjał. W szczególności na obszarach górskich warunki środowiskowe są optymalne. Uprawiana ekologicznie powierzchnia stanowi w Macedonii ok. 1% całej powierzchni rolniczej. W celu uczynienia towarów produkowanych ekologicznie bardziej konkurencyjnymi na rynku międzynarodowym, parlament podjął w kwietniu 2009r. w oparciu o rozporządzenie UE ustawę o agrarnej produkcji ekologicznej. Nowy projekt ustawy o ujednoczeniu istniejącego ustawodawstwa wraz z rozporządzeniem komisji (EC) Nr 889/2008 i rozporządzenie Rady (EC) Nr 834/2007 o ekologicznej produkcji zostało już przyjęte przez parlament.

Produkcja ekologiczna wymaga środków finansowych w całym procesie produkcyjnym. W szczególności rolnikom z regionów mało rozwiniętych, ale sprzyjających brakuje owych środków początkowego finansowania kosztów certyfikacyjnych. Macedońskie Ministerstwo do Spraw Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Wodnej (MAFWE) przeznaczyło w roku 2005 najpierw 97.500 Euro na cele programu wspierającego ekologiczne rolnictwo. Pięćdziesięciu rolników ekologicznych zarejestrowanych w MAFWE otrzymało dzięki temu państwowe wsparcie. W roku 2008 budżet państwowego wsparcia rolnictwa ekologicznego podniesiono do 815.00 Euro, co w efekcie przyczyniło się do państwowej subwencji produkcji 226 zarejestrowanych rolników ekologicznych. Powierzchnia uprawiana ekologicznie wzrosła z 226ha w roku 2005 na 1.029 w roku 2008. Do roku 2011 rząd macedoński chciałby osiągnąć 2%-owy udział w całej powierzchni rolniczo użytkowanej. Oprócz ministerstwa także wszystkie związki aktywne są we wspieraniu ekologicznego rolnictwa na płaszczyźnie regionalnej. Większość związków regionalnych jest członkiem w Związku Macedońskich Producentów Ekologicznych (BIOSAN) utworzonym w roku 2006. BIOSAN reprezentuje interesy rolników ekologicznych i wspiera rolnictwo ekologiczne na płaszczyźnie narodowej. W kraju działają już liczne międzynarodowe przedsiębiorstwa certyfikacyjne, a w roku 2009 pracę podjęła pierwsza placówka certyfikacyjna PRO CERT.

Produkcja ekologiczna nie jest jeszcze wystarczająco rozwinięta pod względem ilości i różnorodności, by móc przeprowadzić długotrwałe akcje marketingowe dla produktów ekologicznych. Rozwijają się pojedyncze inicjatywy sprzedaży produktów BIO na rynkach lokalnych i farmach, jednak popyt i wiedza o ekologicznym rolnictwie jest wśród konsumentów jeszcze niewielka. Dotąd nie ma jeszcze sklepów BIO, ale za to kilka sklepów specjalnych i domów reformowych, w których można kupić głównie produkty rodzime. W minionych latach można było znaleźć coraz więcej produktów BIO także w supermarkecie. Jest to błędne koło: Z jednej strony nie istnieje wystarczający rynek dla produktów BIO w celu rozwinięcia produkcji, z drugiej zaś rozwój rynku hamowany jest na skutek braku jakości i ilości. W roku 2009 MAFWE ustaliło nowe wytyczne wsparcia rolnictwa ekologicznego – finansowe wsparcie producentów i przedsiębiorców, którzy zamierzają w przyszłości rozwijać uprawę ekologiczną. Przedsiębiorstwa jak Alkaloid (herbata ziołowa BIO z dzikich łowów), Vitalia (dżemy owocowe BIO), Vinarija (wino BIO), Kastel, Intermark (grzyby BIO) to pionierzy w przetwórstwie produktów ekologicznych.

Ze względu na naturalne warunki produkcyjne Macedonia ma wysoki potencjał do eksploatacji surowców naturalnych i tym samym do dalszego rozwoju rolnictwa ekologicznego. Ponadto istnieje wiele ekologicznych dzikich produktów (zioła, herbata, grzyby, jarzyny) cieszących się coraz to

większym popytem na rynku światowym. Dotąd tylko 1% zebranych produktów ma certyfikat. Kolejny potencjał wykazano w ekologicznej hodowli zwierząt (szczególnie owce i barany). Ponadto ważną rolę przypisuje się w międzyczasie ekologicznej hodowli pszczół.

Autorzy:

Goran Angelovski, Value Chain Coordinator, USAID Contractor, AgBiz Programm

Olivera Bicikliski, Macedońskie Ministerstwo do Spraw Rolnictwa, Leśnictwa i Gospodarki Wodnej, Wydział Rolnictwa Ekologicznego

Tłumaczenie: Małgorzata Węglarska

Korekta: Monika Świgoń

* * * * *

3. +++ Uprawa żywności genetycznie modyfikowanej niepożądana w Europie +++

Po publikacji w naszym XXI biuletynie artykułu pod tytułem „125 milionów ha pól GMO na świecie”, otrzymaliśmy od Pani Anamarji Slabe ze słoweńskiego Instytutu Zrównoważonego Rozwoju inne dane dotyczące powierzchni GMO. Dane te opracowała organizacja „Friends of the Earth International’ (FoEI) i opublikowała w artykule „Kto korzysta z kultur modyfikowanych genetycznie?” Autorzy tego artykułu podają, że według ISAAA (finansowanego głównie przez przemysł biotechnologiczny) procent uprawy kultur modyfikowanych genetycznie na świecie (poprzez pomnożenie rzeczywistej powierzchni uprawy z liczbą GMO) wzrósł w zeszłym roku ponad dwukrotnie i wyniósł ponad 22 procent. „Pole wielkości jednego hektara, na którym uprawiana jest żywność modyfikowana genetycznie (odporna na dwa herbicydy i dodatkowo wydzielająca toksynę przeciw owadom) przedstawiane jest jako pole „trzykrotnie uprawiane”. W ten sposób liczba pól, na których uprawiane są GMO, jest potrójana” - podaje coroczne sprawozdanie Friends of the Earth. W oparciu o FoEI uprawa genetycznie modyfikowanej żywności w Unii Europejskiej zmalała w roku 2008 z 110.007 ha do 107.719 ha, co odpowiada spadkowi o 2 procent. W Unii Europejskiej uprawa żywności genetycznie modyfikowanej stanowi niewielką część uprawy pól (0,36 proc.) i ogólnej uprawy rolniczej (0,21 proc.).¹

To, że uprawa GMO nie cieszy się specjalnym zainteresowaniem w Europie oraz Unii Europejskiej, oraz że nie rokuje dobrze na przyszłość, pokazują przeprowadzane akcje polityczne, mające na celu ochronę zarówno rolników jak i konsumentów, sceptycznych wobec żywności modyfikowanej genetycznie. Po tym jak 2 marca 2009r. Austria i Węgry utrzymały zakaz uprawy Monsanto - genetycznie modyfikowanej kukurydzy MON810 - luksemburski minister ochrony środowiska Maes Di Martolomei zakazał dziesięć dni później kultywowania MIN 810 w Luksemburgu. 14 kwietnia 2009r. także niemiecka minister rolnictwa Ilse Aigner zakazała uprawy MON810 w Niemczech. Także w maju 2009r. rząd Słowenii podpisał ustawę, która po raz pierwszy reguluje i ogranicza uprawę organizmów modyfikowanych genetycznie w tym kraju. Jest ona jedną z najostrzejszych w Unii Europejskiej. Organizacje pozarządowe, zaangażowane w w/w projekt ustawy, przyjęły jej uchwalenie z zadowoleniem. Mimo to ostrzegaly, że Słowenia powinna zupełnie zaniechać uprawy MON810, opierając się na międzynarodowych badaniach, które usprawiedliwiłyby całkowity zakaz produkcji MON810 w tym kraju. Poza tym, według raportu Friends of the Earth, żadne z państw europejskich spoza UE nie prowadzi uprawy żywności modyfikowanej genetycznie (Norwegia, Szwajcaria, Islandia, Serbia, Czarnogóra itd.). Szwajcaria ogłosiła moratorium na uprawę GMO do roku 2012. Państwa, które znajdują się w różnych fazach przystąpienia do UE, takie jak Turcja, Chorwacja czy Macedonia, również nie uprawiają żywności genetycznie modyfikowanej.¹

Według fundacji pozarządowych i grupy ochrony praw konsumenckich „Food & Water Watch”, amerykańskie ambasady próbują odeprzeć rosnący międzynarodowy sprzeciw wobec GMO. Amerykańscy dyplomaci otrzymali wytyczne, aby wspierać uprawę GMO w Europie. Ambasady amerykańskie i reprezentanci USA występowali w obronie upraw GMO w nowych państwach członkowskich UE - na przykład na Cyprze w 2005 roku, w czasie gdy toczyła się dyskusja nad projektem ustawy, który przewidywał osobne regały na żywność genetycznie modyfikowaną w sklepach. Cypryjscy posłowie otrzymali od ambasady amerykańskiej w Nikozji pismo, które w ostrym tonie krytykowało projekt ustawy i namawiało do jego odrzucenia. „Projekt ustawy jest porównywalny z pozataryfowymi ograniczeniami handlowymi na dobra biotechnologiczne. Jest to nadużycie naszych zobowiązań jako członka WTO” ostrzegano w liście. „To mogłoby być również niezgodne z naszymi

zobowiązaniami jako członka Unii Europejskiej” - napisano w artykule „Biotech Diplomacy”: „Jak ambasady amerykańskie naciskają na GMO w Europie”ⁱⁱ.

Niemiecki sąd administracyjny w Braunschweigu oddalił wniosek, złożony przez amerykańską firmę biotechnologiczną „Monsanto” przeciw niemieckiej ustawie o zakazie uprawy kukurydzy zmodyfikowanej MON810. Uzasadnił oddalenie wniosku tym, iż nowe badania wskazują, że obecność trującej substancji znajdującej się w MON810 mogłaby mieć także skutki uboczne dla innych owadów. Na podstawie badania luksemburskiego wyraźnie zostało wykazane, że geny MON810 zostały również wykryte u pszczoł, u krów, w miodzie i w roślinach. Powołując się na Art. 23 Europejskiej Normy 2001/18/EC rządy poszczególnych państw członkowskich UE mogą czasowo ograniczyć lub nawet zakazać użytku oraz sprzedaży GMO jako produktu lub jego substancji składowej „jeżeli istnieje obawa, że GMO jako produkt (lub jego część) wcześniej dopuszczony do produkcji, według dostępnych informacji, wskutek nowych badań naukowych lub według nowej oceny dostępnych badań naukowych, może stanowić niebezpieczeństwo dla środowiska lub zdrowia ludzkiego.”ⁱⁱⁱ

Według licznych inicjatyw przeciwnych GMO przyszłość polskich rolników zapowiada się bardzo optymistycznie. Ponad 100 ekologicznych związków i organizacji domaga się zakazu uprawy żywności modyfikowanej genetycznie w Polsce. Również podczas 4. Organic Marketing Forum w Warszawie 380 uczestników z 32 krajów opowiedziało się w obecności polskiego wiceministra rolnictwa Artura Ławniczaka za ogólnoeuropejskim zakazem uprawy GMO. „Po 8 latach dyskusji Bruksela przystała na propozycję polskiego rządu, aby polscy rolnicy mieli prawo do odmowy uprawy żywności GMO” podało Polskie Radio. Polski rząd ustanowił wysokie wymagania, które muszą zostać spełnione, aby uzyskać zgodę na uprawę GMO. Te regulacje prawne zostały zaakceptowane przez Komisję Europejską pod koniec maja 2009r. Polskie ministerstwo ochrony środowiska planuje złożyć w tej sprawie wniosek do Sejmu po 23 czerwca 2009r. Jeżeli projekt ustawy zostanie przyjęty w Sejmie, będzie wiążący prawnie już pod koniec tego roku.^{iv}

Autor: dipl. ing. agr. Irena Fašalek, EkoConnect

Tłumaczenie: Karolina Wesolowska Saro

Korekta: Karolina Anna Kozyra

i Friends of the Earth International (FoEI), Food Sovereignty, Who benefits from GM crops, http://www.foeeurope.org/GMOs/Who_Benefits/full_report_2009.pdf

ii Biotech diplomacy: How US Embassies are pushing GMOs throughout Europe <http://www.foodandwaterwatch.org/world/europe/agriculture/questionable-technologies/biotechWeb.pdf>

iii Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/18/WE <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:106:0001:0038:EN:PDF>

iv Polskie Radio http://www.polskieradio.pl/thenews/news/artikul109139_ec_accepts_polish_gmo_regulations.html

* * * * *

4.+++Hodowla krów matek: ekologiczna alternatywa dla terenów zielonych we wschodniej Europie+++

Hodowla krów matek ma na celu produkcję potomstwa, przy niewielkich kosztach i małej sile roboczej, ale poprzez wykorzystanie terenów zielonych. Mleko tych krów wykorzystywane jest tylko i wyłącznie do karmienia cieląt, które po ośmiu miesiącach osiągają wagę około 250 kg. Potomstwo to jest dalej intensywnie tuczone, często również z ekstensywnym wykorzystaniem pastwisk.

Rosja, Ukraina i Białoruś posiadają wiele terenów zielonych, które na dzień dzisiejszy nie są wystarczająco wykorzystywane. Na Białorusi z powodu gospodarki planowej tereny bagniste i podmokłe wykorzystywane są pod pola uprawne, chociaż z punktu widzenia ekonomicznego i ekologicznego powinny być one przekształcone w stałe tereny zielone. Natomiast w Rosji i na Ukrainie tereny pól uprawnych leżą odłogiem, ponieważ wielu przedsiębiorstwom brakuje pieniędzy na intensywne wykorzystanie tych terenów rolnych. Wszystkie te tereny – stałe tereny zielone, graniczne tereny rolne i te niewykorzystane tereny rolne – mogłyby zostać ekonomicznie i ekologicznie wykorzystane przez ekstensywną, ekologiczną hodowlę bydła. Chodzi tutaj zarówno o hodowlę krów matek do produkcji potomstwa jak i o rozległe tuczenie na pastwiskach jałówek, buhajów, wołów.

Poza Europą ekstensywna hodowla bydła na pastwiskach jest najbardziej rozpowszechnioną formą hodowli bydła. W Niemczech hodowla krów matek cieszy się coraz większą popularnością, mimo że ustały dotacje dotyczące zwierząt, z Unii Europejskiej w 2005 roku. Zadbano tu o premie gruntowe, także hodowla krów matek pozostaje atrakcyjna. Premie te uzasadnione są tym, że za pomocą hodowli takich krów utrzymany zostanie wymagany przez społeczeństwo stan terenów zielonych, który może zostać osiągnięty tylko przez wypasanie.

W Niemczech jest wysoki udział ekologicznej produkcji w hodowli krów matek. Przykładowo w Brandenburgii, w landzie z największą ilością krów matek, 9 % wszystkich gospodarstw wiejskich prowadzi gospodarstwa ekologiczne (a 10 % terenów rolnych ma certyfikat ekologiczny), mimo że 22 % wszystkich krów matek jest hodowanych w ekologicznych gospodarstwach. Z tych 600 ekologicznych gospodarstw w Brandenburgii 45 % trzyma krowy matki (Urząd Statystyczny Berlin-Brandenburgia 2008). To pokazuje powiązanie ekologicznej hodowli bydła z hodowlą krów matek.

Czy hodowla krów matek we wschodniej Europie (Rosja, Ukraina, Białoruś) ma w ogóle sens bez państwowych premii gruntowych? Należy to rozpatrzyć z punktu widzenia wielkości dochodów. Lokalnie wyprodukowane mięso wołowe we wschodniej Europie odznacza się często niewystarczającą jakością (jest chude, blade i wodniste) i przez to niską ceną. Wraz ze wzrastającymi zarobkami i wiedzą na temat zdrowego żywienia rozwija się przede wszystkim zapotrzebowanie na dobre jakościowo mięso wołowe. Wolne tuczenie bydła daje mięso delikatne, poprzerastane tłuszczem, soczyste i smaczne. Do Rosji importowane jest mięso z Ameryki Południowej, gdzie poprzez hodowlę krów matek i wypas na pastwiskach jest ono korzystnie i ekonomicznie produkowane. Istnieje jednakże możliwość produkcji wysokiej jakości mięsa na miejscu, tak, aby pokryć lokalne zapotrzebowanie. Pojedyncze przykłady bezpośredniego wprowadzenia tego mięsa na rynek zakończone sukcesem w Rosji i na Białorusi pokazują, że mięso dobrej jakości dobrze sprzedaje się nawet po wyższej cenie.

Klucz do sukcesu w hodowli krów matek leży w zarządzaniu przedsiębiorstwem. Możliwe jest wyprodukowanie maksymalnej liczby młodego bydła przy wysokim przybieraniu na wadze i przy niskich kosztach oraz przy niskim użyciu siły roboczej, ale przy wykorzystaniu dużej powierzchni. „Hodowla krów matek nie może nic kosztować”, mówią zawodowcy z zakresu hodowli krów matek. Takie postępowanie pozwala oszczędzać koszty, ponieważ:

- Hodowla przez cały rok może być prowadzona pod gołym niebem, to znaczy, krowy matki pozostają nawet zimą na wybranych, suchych pastwiskach, które w przeciwieństwie do zaobserwowanych zmian klimatycznych we wschodniej Europie pokazują, że także tutaj jest coraz bardziej możliwa hodowla na świeżym powietrzu – drogie obory są zabójstwem dla ekonomii hodowli krów cielných.
- Krowy matki nie dostają paszy treściwej, zimą karmione są tylko sianem, a wiosną w okresie cielienia, kiszonką, poza tym potrzebny pokarm produkuje pastwisko.
- Użycie energii i maszyn jest zredukowane do minimum, a mianowicie do pracy na traktorze w celu opieki nad stadem, zwożenia siana i do pielęgnacji pastwisk.

Dzięki temu hodowla krów cielných jest ekstremalnie rozległym sposobem produkcji i przez to mocno uzależniona od miejsca hodowli: wymogiem jest duża oferta naturalnych powierzchni zielonych. Wymagania te są odpowiedzią na pytanie o ekonomiczność hodowli krów cielných we wschodniej Europie: Jeśli dostępne tereny będą wykorzystane, to z ekonomicznego punktu widzenia ma to sens. Jeżeli jednak zaszłaby konieczność zakupu lub wynajęcia tych powierzchni, powstaje pytanie o opłacalność hodowli krów matek. Koszty te mogą być wspierane w Europie Zachodniej i Środkowej poprzez programy finansujące ochronę krajobrazu.

Podczas gdy dla przedsiębiorstw liczy się rentowność hodowli krów cielných, dla społeczeństwa i polityki ważne są pytania związane z ochroną środowiska. We wschodniej Europie intensywne hodowla zwierząt jest często przyczyną szkód ekologicznych, których powody sięgają od nieodpowiedniego składowania gnojówki aż po skutki uprawy kukurydzy w silos (erozja i utrata różnorodności ekologicznej). W przeciwieństwie do tego hodowla krów cielných nie obciąża środowiska: nie jest wymagana uprawa karmy i nie ma produkcji gnojówki. Hodowla krów matek wykorzystuje tereny zielone, które w przeciwnym razie byłyby nieużywane i zarosłyby. Ponieważ hodowla krów cielných nie niesie ze sobą wysokich wymagań, co do jakości karmy, możliwe jest stopniowe koszenie bez konieczności wcześniejszego obszernego wykaszania. To pozwala na powstanie małych mozaik użytkowych, które sprzyjają zarówno ptakom wysiadującym jaja jak i pszczołom podczas okresu wegetacji. Jeżeli jest wystarczająco dużo terenów zielonych do wykorzystania (minimum 1,5 h na krowę), wtedy można zrezygnować z nawozów i środków ochrony roślin.

Również w trakcie dyskusji na temat klimatu hodowla krów matek staje się coraz ważniejsza. Europa Wschodnia wyróżnia się dużą powierzchnią gleby torfowej. Jeżeli gleba ta będzie wykorzystana jako ziemia uprawna to nastąpi uwolnienie CO2 poprzez mineralizację próchnicy i torfu. Hodowla krów matek sprawia, że użytkowanie terenów zielonych jest dla gospodarki ciekawe i dzięki temu można zapobiec szkodliwemu dla środowiska przełomom.

Ekoconnect świadczy we Wschodniej Europie usługi doradcze w zakresie hodowli krów matek i ekologicznej produkcji mięsa wołowego.

Autor: Christoph Arndt, EkoConnect

Tłumaczenie: Sylwia Lindhorst

Korektura: Lucyna Konarska

* * * * *

5. +++ Memorandum dot. bezpiecznej produkcji żywności podpisane przez Azerbejdżan +++

Trzy organizacje podpisały wspólne oświadczenie o współpracy dla stabilnej i ekologicznej produkcji żywności w rejonie Kazach w Azerbejdżanie. Celem jest produkcja żywności, wystarczająca na pokrycie zapotrzebowania społeczeństwa oraz jednoczesna ochrona środowiska.

Oświadczenie podpisali Rauf Huseznov (rząd regionu Kazach), Prof. Mirdamad Sadigov (Rektor Państwowego Uniwersytetu Rolniczego w Azerbejdżanie) i Mr. Martien Lankester (Dyrektor Fundacji Avalon).

Do realizacji projektu zostaną wdrażone najnowsze technologie i osiągnięcia naukowe. Międzynarodowe systemy produkcyjne oraz metody marketingowe zostaną dopasowane do lokalnych możliwości rejonu. Oprócz tego w rejonie Kazach powstanie zespół doradców oraz ekologiczne pokazowe zakłady produkcyjne.

Tłumaczenie: Karolina Wesolowska Saro

* * * * *

6. +++ 2 Międzynarodowa konferencja rozwoju sektora ekologicznego w krajach środkowej i wschodniej Europy oraz w krajach Azji centralnej, w Tbilisi, Gruzja, 10-11 września 2009 +++

“2 Międzynarodowa konferencja rozwoju sektora ekologicznego w krajach środkowej i wschodniej Europy oraz w krajach Azji centralnej” jest kolejną konferencją po bardzo udanym pierwszym spotkaniu w Kijowie w kwietniu 2008 r., w której udział wzięło 220 uczestników z 25 krajów. Wielu z nich wyraziło wtedy chęć utrzymania powstałych kontaktów oraz kontynuacji owocnej dyskusji na temat rozwoju ekologicznego rolnictwa w tym regionie.

2. Konferencja poświęcona zostanie praktycznym doświadczeniom a także wynikom badań w obszarze hodowli roślin, zbieractwa, uprawy winorośli i produkcji wina oraz hodowli zwierząt. Poruszone zostaną także nowe problemy ekologicznych zaleceń UE oraz certyfikacji (także np. kwestia Fairtrade). Trzeci obszar tematyczny odnosi się do wymiany doświadczeń na temat rozwoju lokalnych rynków ekologicznych, oraz popytu na rynkach eksportowych.

Organizatorami w Gruzji są Stowarzyszenie Ekologiczne Elkana i Państwowa Uczelnia Rolnicza w Tbilisi, Organic Federation of Ukraine i Organic Services z Niemiec. Propozycje wystąpienia na konferencji mogą zostać przesyłane do 25. czerwca (call for contributions). Rabat za wcześniejszą rejestrację dla uczestników konferencji przewidziany jest przy zgłoszeniach do 30. czerwca 2009 r.

Dalsze informacje znajdziecie Państwo na www.organicconference.elkana.org.ge albo przez E-mail conference@elkana.org.ge

Tłumaczenie: Dominik Pick

Korekta: Monika Świągół

* * * * *

7. +++ Wolontariat Europejski wspomaga rolnictwo ekologiczne +++

EVS (European Voluntary Service) czyli Wolontariat Europejski to program skierowany do młodych ludzi w wieku 18-30 lat. Ludzi ciekawych świata, innych kultur, zwyczajów. Ludzi, którzy za swój czas, pomysły, zdolności, wiedzę zyskują nowe doświadczenia, umiejętności, znajomych, mają szansę nauczenia się bądź „szlifowania” obcego języka. Projektów jest wiele, poczynając od zbierania glonów na plaży w Islandii, opiekę nad dziećmi w portugalskim przedszkolu, pracę w teatrze we Włoszech, czy stacji radiowej w Austrii, aż po (jak w moim przypadku) pracę w organizacji ekologicznej w Niemczech. Ważnym jest, by przy wyborze kierować się przede wszystkim własnymi zainteresowaniami i tym co można od siebie zaoferować.

Jeśli chodzi o mnie, decydując się na wolontariat i szukając organizacji goszczącej, wiedziałam czego chcę. Zależało mi na poznaniu kultury, obyczajów niemieckich, zawarciu nowych znajomości, podszkoleniu języka niemieckiego oraz zdobyciu doświadczenia nie tylko związanego z wykształceniem (marketing).

Tak znalazłam się w EkoConnect w Dreźnie. I mimo, iż niedaleko od Polski to niektóre różnice kulturowe i obyczajowe z jakimi się tu spotykam wciąż mnie zadziwiają. Nie mniej jednak muszę przyznać, iż podoba mi się sposób w jaki Niemcy potrafią spędzać czas i cieszyć się życiem. Sprzyja temu piękne, zabytkowe i pełne atrakcji (koncerty, teatr, sezonowe imprezy, itp.) miasto jakim jest Drezno oraz położone nieopodal Pillnitz i Sächsische Schweiz. Nie można narzekać na nudę. Tym bardziej jeśli się ma odpowiednie towarzystwo. A na brak takowego nie mogę narzekać, ponieważ zarówno koledzy z pracy jak i pozostali, których poznałam są bardzo przyjaźni i otwarci. Ponadto mam to szczęście, iż pracuję w młodym zespole i zamiast jednej mam dwie opiekunki (jedną od spraw finansowych, drugą od spraw kulturalno-rozrywkowych).

Jak każdy wolontariusz EVS, miesiąc od rozpoczęcia projektu uczestniczyłam w seminarium, podczas którego przekazano nam dodatkowe informacje przydatne przy realizacji projektu. Moje szkolenie odbyło się w Weimarze i okazało się doskonałą sposobnością do zaprzyjaźnienia się z pozostałymi wolontariuszami przebywającymi w Niemczech oraz do wymieniania się dotychczasowymi wrażeniami i doświadczeniami. W połowie wolontariatu ma miejsce kolejne spotkanie. W moim przypadku nieco później, bo dopiero w sierpniu - dwa miesiące przed końcem projektu. Nie mniej jednak już nie mogę się go doczekać, m.in. dlatego, iż będzie szansą zwiedzenia kolejnego miejsca, a mianowicie Heidelbergu.

Choć początki samego projektu nie mogę zaliczyć do zbyt obiecujących, to z perspektywy czasu rozumiem, iż chrzest bojowy - parotygodniowe wprowadzanie danych do Outlooka - musi przejść każdy praktykant EkoConnect. W każdym bądź razie, warto było czekać końca.

Od tamtej pory nie narzekam na monotonię. Nie tylko nauczyłam się obsługi nowych programów, ale również zdobyłam dodatkowe umiejętności w rzeczach, których nigdy do tej pory nie robiłam i które były dla mnie osobistymi wyzwaniem. Czuję się prawdziwym członkiem organizacji, mającym wpływ na to, co się w niej dzieje. Praca w EkoConnect umożliwiła mi również zwiedzenie Pragi, Niemiec, uczestniczenia w ciekawych seminariach (w Polsce i w Niemczech) dotyczących rolnictwa ekologicznego i brania udziału tak w organizowaniu jak i w samym Organic Marketing Forum 2009 w Warszawie. Obecnie realizuję własny długo oczekiwany przeze mnie projekt – Summer Academy, który pozwala mi sprawdzić się w roli organizatora, a także pogłębić wiedzę na temat rolnictwa ekologicznego i nawiązać znajomości ze studentami z całej Europy.

Nawet nie zauważyłam kiedy minęło 9 miesięcy wolontariatu. Wyjątkowo udanych i owocnych miesięcy. Jedyne czego mi żal to fakt, iż tak niewiele czasu zostało do końca i za niedługo, choć bogatsza o bagaż nowych doświadczeń, będę musiała wracać do domu, do Polski.

Autor: Iwona Matyjas, EkoConnect, Wolontariat Europejski

* * * * *

8. +++ Wielki krok na przód na 4 Organic Marketing Forum +++

Podczas 4 „Organic Marketing Forum” nie dyskutowano na temat kryzysu gospodarczego, ale skoncentrowano się na strategiach lepszego trafienia w potrzeby klientów i konsumentów. „Wiele firm poszukuje dodatkowych dróg dla zapewnienia stałego wzrostu swoich przedsiębiorstw. Istnieje trwałe

zainteresowanie w utrzymaniu niezawodnych relacji w obszarze ekologicznych artykułów żywnościowych oraz w sektorze surowców, zarówno we wschodniej, jak i zachodniej Europie” podsumował Bernhard Jansen, dyrektor EkoConnect będącego organizatorem forum w stolicy Polski.

Po raz pierwszy ok. 10% uczestników przybyło z krajów rosyjskojęzycznych, w których powstają liczne inicjatywy rozwoju regionalnych rynków ekologicznych. Także w kraju gospodarzy Forum - Polsce postępuje w dalszym ciągu rozwój rolnictwa ekologicznego: ponad 50% wzrost powierzchni upraw ekologicznych i 40% wzrost liczby przedsiębiorstw przetwórczych w 2008 są imponującym wynikiem znajdującym odbicie w dalszym rozwoju rynku. Rosnąca liczba uczestników i dobra atmosfera w trakcie Forum pokazują, że w nowych krajach UE następuje dalszy pozytywny rozwój rolnictwa ekologicznego.

Dla uczestników konferencji szczególnie interesujące było wystąpienie Volkerta Engelsmanna (Eosta) nt zmieniających się oczekiwań konsumentów, jak również raporty na temat rozwoju w Rosji, Rumuni oraz Chorwacji. W sumie miały miejsce 24 wykłady ekspertów oraz raportów opartych na doświadczeniu przedsiębiorstw ekologicznych, a także 4 warsztaty tematyczne.

Ponadto zaprezentowało się 60 przedsiębiorstw. Jednocześnie wielu uczestników stwierdziło wzrost jakości wykładów oraz wystaw. Pierwszą nagrodą w konkursie „Best of Organic” zostało odznaczone polskie przedsiębiorstwo Jantoń S.A. za wino „Aronica”. Drugą nagrodę otrzymała niemiecka Naturata AG a trzecią polski producent serów Frąckowiak SP.J.

Kolejnym punktem imprezy było „Warszawskie oświadczenie w sprawie moratorium dla zastosowania technologii genetycznej”, które zostało przyjęte przez uczestników Forum w obecności i przy wsparciu polskiego wiceministra rolnictwa Artura Ławniczaka. Uczestnicy domagają się w nim od rządów i przedsiębiorców europejskich zaprzestanie stosowania Genetycznie Zmodyfikowanych Roślin (GVO) i uznania odrzucenia technologii genetycznej przez konsumentów.

Organic Marketing Forum odbyło się pod patronatem polskiego Ministerstwa Rolnictwa oraz IFOAM EU Group. EkoConnect zorganizował Forum we współpracy z Polskim Stowarzyszeniem Rolników Ekologicznych Ekoland, Polskim Centrum Doradztwa Rolniczego oraz Organic Retailers Association. Więcej informacji dostępnych na www.organic-marketing-forum.org.

* * * * *

9. +++ Terminy +++

- Organic Agriculture Development, Höje, Szwecja, 31 lipiec – 25 sierpień 2009 (<http://www.sida.se/sida/jsp/sida.jsp?d=1728&a=41087>)
- International Scientific Conference “Fostering healthy food systems through organic agriculture – focus on Nordic-Baltic region”, Tartu, Estonia, 25 – 27 sierpień 2009 (<http://www.njf.nu/site/seminarRedirect.asp?intSeminarID=422&p=1004>)
- 1st IFOAM International Conference on Organic animal and Plant Breeding, Santa Fe, New Mexico, USA, 25 – 28 sierpień 2009 (www.ifoam.org)
- Natural Products Expo Asia, Hong Kong, 27 – 29 sierpień 2009
- 2 Międzynarodowa konferencja sektora ekologicznego w Tbilisi, Gruzja, 10 – 11 wrzesień 2009 (www.organicconference.elkana.org.ge)
- SANA, Największa wystawa ekologicznej żywności we Włoszech, Bolonia, Włochy, 10 – 13 wrzesień 2009 (www.sana.it)
- BIOBERNAI, Trade fair for organic products in Alsace, Strasbourg, Francja, 11 – 13 wrzesień 2009 (<http://www.biobernai.com>)
- SEAE Technical Conference on organic production in Mediterranen, Majorka, Hiszpania, 16 – 19 wrzesień 2009 ([http://www.organic-world.net/35.html?&no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=17](http://www.organic-world.net/35.html?&no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=17))
- BIOSUED, Augsburg, Niemcy, 20 wrzesień 2009 (www.biosued.de)
- International Congress on Organic Cotton, Interlaken, Szwajcaria, 21 – 25 wrzesień 2009
- BIO Cordoba 2009 – XIV organic food trade show, Cordoba, Hiszpania, 24 – 26 wrzesień 2009 (www.biocordoba.com)

- Avalon Network Meeting, Sofia, Bułgaria 26 – 27 wrzesień 2009
Udział w spotkaniu mogą wziąć tylko członkowie Avalon Network. Osoby zainteresowane spotkaniem, a nie będące członkami Avalon Network, zapraszamy do rejestracji na stronie (www.avalon.nl/network)
- Spotkanie Avalon odnośnie zmian klimatu, bioróżnorodności oraz rolnictwa ekologicznego, Sofia, Bułgaria, 28 wrzesień – 1 październik 2009 (www.avalon-conference.org)
- BIOSTYL, Międzynarodowe targi zdrowej żywności, ekologii i zdrowego stylu życia, Bratysława, Słowacja, 1 – 3 październik 2009 (www.incheba.sk)
- BIONORD, Targi ekologicznej żywności, Hamburg, Niemcy, 4 październik 2009 (www.bionord.de)
- EkoConnect – Avalon – Szkolenie dot. rolnictwa ekologicznego, przeznaczone dla doradców pochodzących z krajów rosyjskojęzycznych, Berlin, Niemcy, 5 – 9 październik 2009 (www.ekoconnect.org)
- BioFach Japan 2009, Tokio, Japonia, 7 – 9 październik 2009 (<http://www.biofach-japan.com/main/Page.html>)
- SALON ZEN ET BIO, Targi ekologicznej żywności i zdrowego stylu życia, Nantes, Francja, 9 – 11 październik 2009 (www.salon-zetenbio.com)
- NATEXPO, Paryż, Francja, 17 – 19 październik 2009 (www.natexpo.com)
- Romanian Organic Forum (ROF) – conference on marketing of Organic Products, Bukareszt, Rumunia, 22 – 23 październik 2009 (www.ekoconnect.org)
- HEALTH LIFE, Almaty, Kazachstan, 22 – 25 październik 2009 (www.life-expo.kz)
- ECOFESTIVAL, Wystawa produktów ekologicznych, Ateny, Grecja, 5 – 8 listopad 2009 (www.ecofestival.gr)
- SALON MARJOLAINE, Trade fair for organic products and environment, Paryż, Francja, 7 – 15 listopad 2009 (www.salon-marjolaine.com)
- EkoConnect – Avalon – Szkolenie dot. rolnictwa ekologicznego, przeznaczone dla doradców pochodzących z krajów rosyjskojęzycznych, Drezno, Niemcy, 16 – 20 listopad 2009 (www.ekoconnect.org)
- 5 Organic Marketing Forum, Warszawa, 6 – 7 maj 2010 (www.organic-markteting-forum.org)

Tłumaczenie: Iwona Matyjas

Czy podobał się Państwu nasz biuletyn informacyjny?

Jeśli tak, to proszę poinformować o nim swoich znajomych lub kolegów.

Jeśli biuletyn Informacyjny został Państwu przesłany przez kogoś innego, a chciałby Pan/Pani otrzymywać go bezpośrednio od nas, proszę napisać do nas krótki email: 'Subscribe EkoConnect Information Letter' redaktion@ekoconnect.org.

Jeśli nie chce Pan/Pani otrzymywać Biuletynu Informacyjnego dłużej, proszę napisać do nas krótki e-mail i wpisać w rubryce 'temat': 'Unsubscribe EkoConnect Information Letter'.

Pozdrowienia,

Redakcja

+++ EkoConnect e.V.: nasze cele, nasza praca i Państwo +++

EkoConnect zajmuje się wymianą informacji, wiedzy i doświadczeń w zakresie ekologicznej uprawy ziemi. Stowarzyszenie powstało w 2003 roku, jego siedzibą jest Drezno.

Celem EkoConnect jest wspieranie wszelkich działań zmierzających do trwałego rozwoju ekologicznej uprawy ziemi w Europie Środkowowschodniej, jak również kontaktowanie osób i organizacji zaangażowanych w ten rozwój. Celem naszego Stowarzyszenia jest popieranie zwiększenia powierzchni upraw, jak również dostępności ekologicznie wyprodukowanej żywności i innych produktów. EkoConnect pełni też rolę punktu informacyjnego – wspiera spotkania, wymianę doświadczeń, specjalistyczne seminaria oraz wycieczki, jak również prywatne i publiczne instytucje przy tworzeniu struktur ekologicznej uprawy ziemi. Zarówno w sprawach branżowych, jak i strategicznych EkoConnect korzysta z pomocy specjalistycznej grupy doradców.

Członkami są eksperci i organizacje ze wszystkich części Europy, dysponujący długoletnimi doświadczeniami w tworzeniu struktur rolnictwa ekologicznego. Pracę EkoConnect można wspierać bądź poprzez członkostwo formalne, bądź aktywnie wspierając działalność stowarzyszenia. Członkowie formalni uiszczają minimalną składkę 60 € rocznie, w przypadku podmiotu prawnego 600 €. Członkowie aktywni uczestniczą w pracy stowarzyszenia, składka roczna wynosi w ich przypadku tylko 20 €, dla podmiotów prawnych 200 €.

Serdecznie witamy nowych członków! Osoby zainteresowane prosimy o wypełnienie poniższego wniosku i odesłanie go do na adres EkoConnect:

Wniosek o członkostwo w stowarzyszeniu EkoConnect

Wyrażam chęć wspierania prac EkoConnect'u poprzez

członkostwo formalne

członkostwo aktywne

Nazwisko:	Imię:
Przy podmiocie prawnym – nazwisko pełnomocnika:	
Kod pocztowy, miejscowość:	Ulica, numer domu:
Państwo:	Nazwa powiatu / województwo:
Numer telefonu:	Numer telefonu komórkowego:
Adres poczty elektronicznej:	Działalność (n. p. doradztwo, rolnik, przerób i inne)

Zobowiązuję się płacić roczną składkę w wysokości €

Forma płatności: załączonym czekiem

przelewem

Składki członkowskie mogą być odpisane od dochodów. Pokwitowanie dostarczymy drogą pocztową.

Miejscowość, data, podpis